

Franjo TOPIĆ

Predsjednici *Napretka*

Ovaj rad želi biti prije svega solidna informacija o predsjednicima Hrvatskog kulturnog društva Napredak od početka do ukidanja 1949. godine. Nema dvojbe da bi bilo manjkavo da se u okviru simpozija o Napretku ne obrade i njegovi čelni ljudi. Ovo činimo i iz zahvalnosti prema ljudima koji su radili, ulagali svoje sile i svoj trud, svoje vrijeme i svoju ljubav u golemi povijesni projekt zvani Napredak. Očito i ovo pitanje očekuje nove istraživače jer o nekim predsjednicima teško je naći i najosnovnije životne i bibliografske podatke kao npr. o Raguzu ili Đebiću. Ostat će zadatak za povjesničare da obuhvatnije i iscrpnije na osnovu arhivske građe obrade ulogu i djelovanje ovih ljudi. Dobro primjećuje Ivan Alilović: “Tek kada se napiše povijest ovoga našeg najvećeg i najuglednijeg kulturnog društva u predratnoj Jugoslaviji, bit će moguće sagledati zasluge predsjednika ‘Napretka’.”¹

Časno prvo mjesto na ovoj nevelikoj listi od deset imena zauzima

Dr. fra Radoslav Glavaš

Mostar, 14. 9. 1902. - 18. 11. 1903.

Pisac i kulturni djelatnik fra Radoslav Glavaš rođen je u Drinovcima/Grude 28. 11. 1867., a umro na Humcu/Ljubuški 20. 7. 1913. Osnove pismenosti stekao je kod mjesnog župnika fra Mije Rozića. Srednju školu završio je na Širokom Brijegu i Humcu. Filozofiju i teologiju studirao u Rimu, Perugi i Innsbrucku, gdje je 1890. god. zaređen za svećenika. Po povratku u Hercegovinu predaje na franjevačkoj bogosloviji na Širokom Brijegu 1891.-1893., potom putuje u Assisi na usavršavanje i postiže titulu doktora teologije. Iste godine imenovan je profesorom franjevačke bogoslovije na Širokom Brijegu, a tu dužnost obavlja

¹ Bibliografija hrvatskih pisaca BiH između dvaju ratova, Zagreb 1989., str. 17.

i 1895., kada je bogoslovija preseljena u Mostar. U ljeto 1898., da bi se suprotstavio austrougarskoj političkoj akciji na štetu hrvatstva, osniva, uz pomoć nekolicine entuzijasta, Hrvatsko dioničko društvo, pokreće Hrvatsku dioničku tiskaru i izdaje prvi hrvatski politički list *Osvit*.²

U Mostaru je 14. rujna 1902. osnovano Hrvatsko potporno društvo za pomoć siromašnim učenicima srednjih i visokih škola čijim prvim predsjednikom postaje Glavaš.³ U međuvremenu bio je tajnik i defintor provincije te bilježnik biskupskoga konzistorija. Kako bi gospodarstveno pomogao narodu, otvorio je 1907. u Mostaru podružnicu središnje banke iz Sarajeva. Od 1904. tajnik je mostarsko-duvanjskog i trebinjsko-mrkanskog biskupa Paškala Buconjića. Godine 1910. imenovan je vikarom biskupa Buconjića.⁴ Suradivao je u mnogim listovima i časopisima kao npr. *Franjevačkom glasniku*, *Osvitu*, *Kršćanskoj obitelji* i drugima. Potpisivao se i pseudonimima *Philadelphus Philaethes* i *Philalhes*. Glavaš je bio svestrane izobrazbe. Uz poznavanje filozofije i teoloških znanosti bio je vješt govornik i predan narodni tribun, te jedan od predvodnika u nastojanju oko boljitka hercegovačkog seljaka i očuvanju autohtonih prava i ugleda bosanskohercegovačkih franjevacu. Napisao je više djela od kojih navodimo barem neka: *Spomenica pedesetgodišnjice hercegovačke franjevačke redodržave*, Mostar 1897.; *Malo više istine ili Odgovor nepozvanim sudijama* Mostar 1900.; *Politika bosanskih i hercegovačkih franjevaca u prošlosti i sadašnjosti*, Mostar 1904.; *Život i rad fra Rafe Barišića, naslovnoga biskupa azotskoga i apoštolskog namjestnika u Bosni i Hercegovini*, Mostar 1900.; *Život Isusa Krista. Po evanđelistima i odabranim katoličkim piscima napisao o. Radoslav Glavaš*, Mostar 1908.; *Biskup o. Paškal Buconjić. Prigodom tridesetogodišnjice biskupovanja 1880.-1910.*, Mostar 1910.⁵

² Hrvatski biografski leksikon (HBL), Zagreb 1998., svz. 4, str. 729-730, također monografija HRVOJE ŠAPINA, *Stoljetnica Napretka*, HKD Napredak, Sarajevo 2002., str. 97-98, gdje je donio i osnovne bio-bibliografske podatke o Glavašu a i o ostalim Napretkovim predsjednicima.

³ T. IŠEK, Mjesto i uloga HKD Napredak u kulturnom životu Hrvata Bosne i Hercegovine (1902.-1918.), Institut za istoriju i HKD Napredak, Sarajevo 2002., str. 34. Napominjemo da je ova studija dr. Iška izišla poslije prve verzije ovog rada.

⁴ L. PETROVIĆ, +Fra Radoslav Glavaš. *Napredak* (kalendar), 9 (1915.), str. 272-275.

⁵ O Glavašu donosi više literature Hrvatski biografski leksikon i I. ALILOVIĆ, *Bibliografija hrvatskih pisaca Bosne i Hercegovine do god. 1918.*, Zagreb, str. 125-126.

